

**NELAIMINGŲ ATSITIKIMŲ (NA) DARBE, ĮVYKUSIŲ 2012-2014 M.
STATYBOS EKONOMINĖS VEIKLOS SEKTORIUJE PAGRINDINIŲ RODIKLIŲ KONTEKSTO (2015. 02.04 duomenimis)
SISTEMINĖ ANALIZĖ**

2012-2013 metų rodikliai skaičiuojamai iš vidurkio (**Vid.**(skliaustuose-neblaivių skaičius); **Kd** (dažnumas) -100 000 darbuotojų (nuo ištirtų)

Metai	L	S	M	V	KdL	KdS	KdM	S+M	KdS+M	KdV
1. Statistinė analizė pagal visas ekonominės veiklos rūšis:										
2012/13 Vid.	2833 ⁽¹⁷⁾	142 ⁽¹⁶⁾	60 ⁽¹²⁾	3035	241	12,2	5,1	202 ⁽²⁸⁾	17,3	258
2014	2995 ⁽¹⁴⁾	106 ⁽¹⁷⁾	60 ⁽¹¹⁾	3161	255	9,0	5,1	166 ⁽²⁸⁾	14,1	269
<i>Pokytis: skaitmeninė reikšmė</i>	+165	- 36	be	+126	+12,9	-3,2	be/p	-36	-3,2	+11
<i>procentinė reikšmė</i>	+5,5	-25,3	pok.	+4,0	+5,1	-26,9		-17,8	-18,5	+4,1

Pastebėjimai:

- Lengvų NA skaičius 2014 m., palyginus su praėjusių metų laikotarpiais, nežymiai padidėjo (5,5 proc.);
- Sunkių NA skaičius sumažėjo gana ženkliai – 29,6 proc. Skaičiuojant 100 000 darbuotojų, sumažėjimo procentinis dydis -29,6. Pagrindinė sumažėjimo įtaka - statybos sektorius (- 45,0 proc.);
- Mirtini NA skaitine išraiška nekito. Tačiau skaičiuojant jų dažnumą – sumažėjimas 13,3 proc. (dėka didesnio darbuotojų skaičiaus);
- Konstatuotina, kad traumų pasekmes (sunkumą) labai įtakoja darbuotojo blaivumas: lengvų NA atvejais tokių darbuotojų skaičius 2012/2013 metais (vidutiniškai per metus) buvo 17 (0,6 proc. nuo visų lengvų, t.y. neblaivus susižalojo kas 167 darbuotojas), sunkių NA atvejais – 16 (11,3 proc., kas 9 darbuotojas), mirtinų – 12 (20,0 proc., kas 5 darbuotojas);
- Atitinkamai 2014 m. 4 punkte nurodyti duomenys rodo tam tikrą pagerėjimą: lengvi NA - 14 atvejų (0,5 proc. kas 214 darbuotojas), sunkūs NA – 17 (16,0 proc., kas 6 darbuotojas), mirtini NA – 11 (16,7 proc., kas 6 darbuotojas);
- Ekonominės veiklos sektoriai, kurių įmonėse egzistuojantys pavojai sukelia vienas didžiausių mirtinų NA tikimybių:*

Metai	Viso šalyje				Statyba				Transportas				Žemės ūkis (be miškų)				Miškininkystė			
	Viso	S	M	KdM	Viso	S	M	KdM	Viso	S	M	KdM	Viso	S	M	KdM	Viso	S	M	KdM
2012/13 Vid .	202	142	60	5,1	57	40	17	20,3	42	30	12	12,4	7	4	3	16,3	6	2	4	41,6
2014	166	106	60	5,1	35	22	13	14,8	29	20	9	9,2	17	11	6	31,3	9	3	6	62,0
Pokytis vnt. proc.	-36 -17,8	-36 -25,3	be pok	be pok	-22 -27,5	-18 -45,0	-4 -27,5	-5,5 -27,1	-13 -25,9	-10 -33,3	-3 -30,9	-3,2 -25,9	+10 +58,8	+7 +63,6	+3 +50,0	+15 47,9	+3 +33,3	+1 +33,3	+2 +33,3	+20,4 +32,9

Pastebėjimai:

- Lentelėje pateiktuose ekonominės veiklos sektoriuose metinis mirtinų NA dažnumo koeficientas viršija šalies vidutinį: miškininkystėje – 10,2 karto, elektros tiekime – 7,6 karto, žemės ūkyje (be miškininkystės) – 4,7, statybose – 3,4 karto, transporte – 2,1 karto;
- Pažymėtina, kad sunkių ir mirtinų NA skaičius pastaraisiais metais mažėjo tik statybos ir transporto sektoriuose, daugiausiai didėjo miškininkystėje ir žemės ūkyje; 2014 metais miškininkystėje užfiksuotas pats didžiausias mirtinų NA dažnumas – 62,0. Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad įvairiuose ekonominės veiklos sektoriuose aptarnaujant elektros įrenginius ir tinklus, juos remontuojant ir pan., per pastaruosius 3 metus įvyko 8 sunkūs ir 9 mirtini NA.
- Šioje ANALIZĖJE toliau bus nagrinėjami rodikliai, apsprendžiantys nelaimingų atsitikimų darbe 2012 – 2014 metais problematiką statybos, miškininkystės bei žemės ūkio (be miškininkystės) sektorių segmentuose.

2. Statybos sektorius (viso):

Metai	L	S	M	V	KdL	KdS	KdM	S+M	KdS+M	KdV
2012/13 Vid.	306	40(7)	17(4)	363	434	47,8	20,3	57(11)	68,1	502
2014	343	22(4)	13(2)	378	390	25,0	14,8	35(6)	39,8	430
<i>Pokytis: skaitmeninė reikšmė</i>	+37	-18	-4	+15	-44	-22,8	-5,5	-22	-18,3	-72
<i>procentinė reikšmė</i>	+10,8	-45,0	-23,5	+4,0	-10,1	-47,7	-27,1	-38,6	-26,8	-14,3

Pastebėjimai:

1. 2014 m., palyginus su 2012/13 m. m. vidurkiu, pasiektas pakankamai ženklus sunkių ir mirtinų NA skaičiaus mažėjimas – 36,8 proc. (nuo 57 iki 35), tarp jų mirtinų – 23,5 proc. (nuo 17 iki 13); sunkių – 55,0 proc. (nuo 40 iki 22). Skaičiuojant 100 000 darbuotojų mirtinų NA dažnumas sumažėjo nuo 20,3 iki 14,8, t.y. 27,1 proc., tačiau lieka aukštesnis už šalies 75,9 proc.;

PASTARŪJŲ 3 metų VIDUTINIS MIRTINŲ NA DAŽNUMAS STATYBOS SEKTORIUJE VIRŠIJA ŠALIES VIDURKĮ 3,4 KARTO.

2. 2014 m. statybos sektoriaus įmonėse įvyko 11,5 proc. lengvų, 20,7 proc. sunkių (kas penktas šalyje) ir 21,7 proc. mirtinų (kas penktas šalyje) nelaimingas atsitikimas nuo užregistruotų pagal visus ekonominės veiklos rūšių sektorius;

3. 2012/13 metais iš visų šalyje pagal visus sektorius sunkių ir mirtinų NA su neblaivūs darbuotojais, statybos sektoriui tenka net 39,3 proc. (11 iš 28). Minėtinas rodiklis 2014 m. (negalutiniais duomenimis) pastebimai geresnis (7 iš 28) - 25,0 proc. (kas ketvirtas) nuo visų neblaivių šalyje;

4. NA darbe statybos sektoriuje konteksto (veiksnius, aplinkybes, priežastis), iš esmės, lėmė DSS reikalavimų nesilaikymas organizuojant pavojingų ir kitų darbų vykdymą, techninį aptarnavimą, o tai, savo ruožtu, buvo sąlygojama nepakankamu darbuotojų profesionalumu, DSS vidinės kontrolės stoka, neefektyvia alkoholio prevencija. Tikrinimų metu pastebėta, kad dauguma dirbančių statybvietėse suvokia darbo vietose slypinčius pavojus, tačiau jiems trūksta informacijos apie įvertintą jų riziką, taip pat vykdomosios drausmės ir atsakomybės, taikant saugius ir sveikatai nekenksmingus darbo metodus

2.1. NA pasiskirstymas ir tendencijos pagal pagrindines darbų grupes:

	Metai	L	S	M	V	KdL	KdS	KdM	S+M	KdS+M	KdV
2.1.1. Statybos, remonto (įvairūs) ir susiję darbai	2012/13 vid	170	25 (7)	8(3)	203	243	30,0	9,6	33(10)	39,6	283
	2014	183	16 (2)	8(1)	207	235	18,2	9,1	24(3)	27,3	208
	Pokytis vnt. proc.	+13 +7,1	-9 36,0	be pok.	+4 +1,9	-8 -3,3	-11,8 -39,3	-0,5 -5,2	-9 -27,3	-12,3 -31,1	-75 -26,5
2.1.2. Sandėliavimas (transportavimas, krova)	2012/13 vid	29	4 (0)	1(0)	34	34,7	4,8	1,2	5(0)	6,0	41
	2014	27	3(2)	0	30	30,7	3,4	0	3(2)	6,8	37
	Pokytis vnt. proc.	-2 -6,9	-1 -25,0	-1 x	-4 -11,8	-4 -11,5	-1,4 -29,2	-1,2 x	-1,6 -32,0	+0,8 +11,8	-4 -7,9
2.1.3. Automobilių, savaeigių transporto priemonių valdymas ir vykimasis jomis	2012/13 vid	21	2(0)	4(0)	27	25,1	2,4	4,8	6(0)	7,2	27
	2014	12	0	0	12	13,6	0	0	0	0	14
		-9 -42,8	-2 x	-4 x	-15 -55,5	-11,5 -45,8	-2,4 x	-4,8 x	-6 x	-7,2 x	-13 -50,2
2.1.4. Elektros įrenginių ir tinklų aptarnavimas, remontas ir susiję darbai	2012/13 vid	13	2(0)	1(0)	16	15,5	2,4	1,2	3(0)	3,6	19
	2014	10	1(0)	3(0)	11	11,4	1,1	3,4	4(0)	4,5	17
	Pokytis vnt. proc.	-3 -23,1	-1 -50,0	-1 x	-5 -31,2	-4,1 -26,4	-1,3 -45,8	-1,2 x	-2 x	+0,9 +20,0	-2 -10,5

	Metai	L	S	M	V	KdL	KdS	KdM	S+M	KdS+M	KdV
2.1.5. Techninių priemonių, mechanizmų, automobilių remontas ir susiję darbai	2012/13 vid	6	2(0)	1(1)	9	7,2	2,4	1,2	3(1)	3,6	19
	2014	10	1(0)	0	11	11,4	1,1	0	1(0)	1,1	12
	Pokytis vnt. proc.	-3 -23,1	-1 50,0	-1 x	-5 31,2	-4,1 -26,4	-1,3 -45,8	-1,2 x	-2 -66,7	-2,5 69,4	-7 -34,5

Pastebėjimai:

1. **Lentelės eilutė - 2.1.1.** Vykdamas statybos ir remonto darbus statybų sektoriaus įmonėse kasmet vidutiniškai įvyksta 80,0 proc. lengvų, 77,8 proc. sunkių ir 88,9 proc. visų mirtinų NA tenkančių šių darbų grupei pagal visus sektorius. Mirtinų NA dažnumas statybose (9,3) viršija šalies vidurkį (0,8) šiuose darbuose 11,6 karto.

2. Pažymėtina, kad vykdamas statybos ir remonto darbus 2012/13 m. 90,9 proc. NA pagal visus sektorius, kai sunkiai ir mirtinai traumavosi neblaivūs darbuotojai (11), įvyko statybos sektoriaus įmonėse.

3. **Lentelės eilutė - 2.1.2.** Sandėliavimo grupės darbai statybos sektoriaus įmonėse kasmet vidutiniškai sudaro 13,3 proc. visų sunkių ir mirtinų NA pagal visus sektorius šioje grupėje. Mirtinų NA dažnumas (4,9) beveik 2 kartus viršija šalies vidurkį (2,5) šios grupės darbuose.

2.2. NA pasiskirstymas ir tendencijos pagal pagrindinius veiksnius

	Metai	L	S	M	V	KdL	KdS	KdM	S+M	KdS+M	KdV
2.2.1. Žmogaus nukritimas iš aukščio, į gylį	2012/13 vid	43	17(7)	5(3)	65	51	20,3	6,0	22(10)	26,3	77
	2014	51	6(1)	5(1)	62	58	6,8	5,7	11(2)	12,5	70
	Pokytis vnt. proc.	+8 +15,7	-11 -64,7	be pok.	-3 -4,6	+7 +12,1	-13,5 -66,5	-0,3 -5,0	-11 -50,0	-13,8 -52,5	-7 -8,8
2.2.2. Daiktų (krovinių, ruošinių, įrenginių, kritimas iš aukščio, jų poslinkis, virtimas, statinių, jų dalių bei žemių griūtis) nukritimai ant žmonių	2012/13 vid	55	7(0)	4(1)	66	65	8,0	4,8	11(1)	12,8	79
	2014	63	8(0)	4(0)	75	72	9,1	4,6	12(0)	13,6	82
	Pokytis vnt. proc.	+8 +12,7	+1 +12,5	Be pok.	+9 12,0	+7 +9,7	+1,1 +12,1	-0,2 -1,2	+1 +8,3	+0,8 +5,9	+3 +3,5
(2.2.1. + 2.2.2.)	2012/13 vid	98	24(7)	9(2)	131	116	28,3	10,8	33(11)	39,1	156
	2014	114	14(1)	9(1)	137	130	15,9	10,3	23(2)	27,1	152
	Pokytis vnt. proc.	+16 +14,0	-10 -41,7	Be pok.	+6 +4,4	+14 +10,8	-12,4 -43,8	-0,5 -4,0	-10 -30,3	-12,0 -30,7	-4 -2,5

Pastebėjimai: 1. Lentelės 2.2.1 eilutėje nurodytas veiksnys *per 3 metus* lėmė 38,8 proc. visų sunkių (40 iš 103) bei 32,6 proc. visų mirtinų (15 iš 46) NA statybose. Be to, šių veiksmų grupės nelaimingi atsitikimai statybose sudarė 38,6 proc. (44 iš 114) visų šalyje sunkių ir mirtinų (visuose sektoriuose) pagal šį veiksnių 2012/13 metais ir 31,4 proc. (11 iš 35) 2014 metais, t.y. mažėjimas 7,2 punkto. Mirtini NA 2014 m. išliko 2012/13 m. lygyje (5 ir 5), o jų dažnumas (nuo 6,0 iki 5,7) sumažėjo dėka didesnio darbuotojų skaičiaus 2014 metais. **Pažymėtina**, kad 2012/13 m. 45,5 proc. (10 iš 22) nukritusių darbuotojų buvo neblaivūs, kai patyrė sunkias ir mirtinas traumas. Mirtinų NA atveju šis rodiklis pasiekė net 60,0 proc. ribą (3 iš 5). Darytina išvada, kad alkoholis ženkliai padidina dirbančių aukštyje riziką būti traumuotiems. 2014 m. situacija ženkliai geresnė - mirtinai traumotų neblaivių darbuotojų buvo tik 15,4 proc. (2 iš 13);

2. **Lentelės suminėje (2.2.1+2.2.2) eilutėje** nurodytų veiksmų (*visa, kas susiję su kritimais*) pasekoje *per 3 metus* sunkias ir mirtinas traumas patyrė 59,7 proc. (89 iš 149) statybos sektoriaus darbuotojų, tarp jų mirtinas traumas – 27 iš 46 arba 58,7 proc., kas patvirtina aukštą pavojų lygį, susijusį kritimais statybos sektoriuje.

	Metai	L	S	M	V	KdL	KdS	KdM	S+M	KdS+M	KdV
2.2.3. Žmogaus griuvimas dėl slidumo, kliuvinio, kitų priežasčių	2012/13 vid	58	3(0)	2(0)	63	69	3,6	2,4	5(0)	6,0	75
	2014	68	2(0)	0	70	77	2,3	0	2(0)	2,3	80
	Pokytis vnt. proc.	+10 +14,7	-1 -33,3	-2 x	+7 +10,0	+8 +10,4	-1,3 -36,1	-2,4 x	-3 -60,0	-3,7 -61,7	+5 +6,3

Pastebėjimas: šio veiksmo poveikio pokyčiai yra neįdomūs ir nėra labai reikšmingi bendroje NA darbe struktūroje, ypatingai sunkių ir mirtinų NA kategorijose tiek statybos sektoriuje, tiek pagal visus sektorius: lengvi NA dėl griuvimų per 3 metus sudarė 18,4 proc. (1574 iš 8642), sunkūs – 10,6 proc. (41 iš 387), mirtini – 6,0 proc. (10 iš 166). Statybose atitinkami rodikliai yra: lengvų NA atvejais – 20,5 proc. (195 iš 951), sunkių – 8,7 proc. (9 iš 103), mirtinų – 6,5 proc. (3 iš 46).

	Metai	L	S	M	V	KdL	KdS	KdM	S+M	KdS+M	KdV
2.2.4. Elektros srovė	2012/13 vid	4(0)	1(0)	1(0)	6	5	1,2	1,2	20(0)	2,4	8
	2014	2(0)	0	3(0)	5	2	0	3,4	3(0)	3,4	9
	Pokytis vnt. proc.	-2 -50,0	-1 x	+2 +66,7	-1 -16,7	-3 -60,0	-1,2 x	+2,2 +64,7	+1 +33,3	+1,0 +29,4	+1 +11,1

Pastebėjimas:

1. Per pastaruosius 3 metus (2012 – 2014) statybos sektoriaus įmonėse įvyko **5 mirtini NA** darbe dėl elektros srovės poveikio ir tai sudaro **38,5 proc.** nuo visų mirtinų NA (13), įvykusių šalyje dėl šio veiksnio pagal visus sektorius;
2. Apibendrinant **2.2 skyriaus** rodiklių analizę darytina išvada, kad fiziniai kūnai (**Lentelės 2.2.1 + 2.2.2 eilutės**) statybos įmonėse yra pavojingiausi veiksniai, sukeltantys didžiąją NA su sunkiomis pasekmėmis: vidutiniškai per metus šio sektoriaus sunkios ir mirtinos traumos sudaro 44,4 proc. visų sunkių ir mirtinų (28 iš 63) šios grupės traumų skaičiuojant pagal visus sektorius, tarp jų mirtinos – 47,4 proc. (9 iš 19).

2.3. NA pasiskirstymas ir tendencijos pagal pagrindines priežastis

	Metai	L	S	M	V	KdL	KdS	KdM	S+M	KdS+M	KdV
2.3.1. Darbų organizavimas ir jų vykdymas nesilaikant darbuotojų saugą ir sveikatą reglamentuojančiais teisės aktais nustatyto reikalavimų (iš viso)	2012/13 vid	196	31(7)	13(6)	232	234	26,3	16,7	36(7)	43,0	275
	2014	220	18(3)	9(1)	249	250	21,6	11,4	29(7)	33,0	282
	Pokytis vnt. proc.	+24 +10,9	-3 -13,6	-4 -28,6	+17 +6,8	+16 +6,4	-4,7 -17,9	-5,3 -31,7	-7 -19,4	-10,0 -23,6	+7 +2,5

Pastebėjimai: 1. Organizacinio pobūdžio priežastys per 3 metus sudarė 76,5 proc. (114 iš 149) nuo visų sunkių ir mirtinų NA statybose: sunkių – 76,7 proc. (79 iš 103), mirtinų – 76,1 proc. (35 iš 46). Atitinkami rodikliai nuo visų sektorių pagal šios grupės pažeidimus – 57,1 proc. (316 iš 553): sunkių – 58,9 proc. (228 iš 387), mirtinų – 53,0 proc. (88 iš 166);

2. Statybos sektoriaus organizacinio pobūdžio priežasčių dalis (per 3 metus) sudarė 36,1 proc. (114 iš 316) nuo šio pobūdžio priežasčių pagal visus sektorius: sunkių – 34,6 proc. (79 iš 228), mirtinų – 39,8 proc. (35 iš 88). Skaičiuojant priežastis nuo visų sunkių ir mirtinų NA pagal visus sektorius ir visas priežastis (553), statybos organizacinio pobūdžio pažeidimai (114) sudaro 20,8 proc., t.y. kas penktas NA darbe, o jų dažnumas siekia net 44,3 skaičiuojant 100 000 darbuotojų;

3. 2014 m. rodiklių tendencijos, palyginus su 2012/13 m., rodo teigiamus pokyčius pagal visus sunkių ir mirtinų NA parametrus, ypač akcentuotinas NA mažėjimas, kai sunkiai ir mirtinai traumavosi neblaivūs darbuotojai: 2012/13 m. buvo 29,5 proc. (13 iš 44), 2014 m. – 14,8 (4 iš 27), o mirtinų NA sumažėjo iki 11,1 proc.

	Metai	L	S	M	V	KdL	KdS	KdM	S+M	KdS+M	KdV
2.3.1.1. Netinkamas pavojingų darbų organizavimas, vykdymas, darbo vietos įrengimas	2012/13 vid	27	13(4)	5(2)	44	32	13,1	7,2	17(7)	20,3	53
	2014	16	6(0)	1(0)	24	18	6,8	2,3	8(7)	9,1	27
	Pokytis vnt. proc.	-11 -40,7	-5 -45,5	-4 -66,7	-20 -45,4	-14 -43,7	-6,3 -48,1	-4,9 -68,0	-9 -52,9	-11,2 -55,2	-26 -49,1

Pastebėjimai: 1. Šioje priežasčių grupėje sunkių ir mirtinų NA dalis 2012/13 m. sudarė 31,5 proc. (18 iš 57) nuo visų statybose ir 58,1 proc. (18 iš 31) nuo visų šioje grupėje pagal visus sektorius. 2014 m. atitinkami rodikliai yra: 20,0 proc. (7 iš 35) ir 50,0 proc. (7 iš 14). Darytina išvada, kad statybose stokojama kompetencijų ir drausmės darbų organizavimo ir vykdymo srityje. Nors 2014 m. rodikliai rodo teigiamus pokyčius, tačiau galima tvirtinti, kad pasigendama nuolatinio profesinės rizikos vertinimo procedūrų užtikrinimo;

2. 2012/13 m. net 38,9 proc. (7 iš 18) nukentėjo būdami neblaivūs. 2014 m. tokių nukentėjusių nebuvo.

	Metai	L	S	M	V	KdL	KdS	KdM	S+M	KdS+M	KdV
2.3.1.2. DSS darbe vidinės kontrolės įmonėje nepakankamumas	2012/13 vid	10	4(1)	3(2)	17	12	4,9	3,6	7(7)	8,5	26
	2014	12	6(1)	2(0)	20	14	6,8	2,3	8(7)	9,1	28
	Pokytis vnt. proc.	+2 +16,7	+2 +25,0	-1 -33,3	+3 +15,0	+2 +14,3	+1,9 +27,9	-1,3 -36,1	+1 +12,5	+0,6 +6,6	+2 +7,1

Pastebėjimai: Šioje priežasčių grupėje sunkių ir mirtinų NA dalis 2012/13 m. sudarė 12,3 proc. (7 iš 57) nuo visų statybose ir 30,4 proc. (7 iš 23) nuo visų šioje grupėje pagal visus sektorius. Darytina išvada, kad statybos įmonių administracijos neskyrė reikiamo dėmesio mobiliųjų darbo vietų kontrolei. Be to, beveik pusė darbuotojų buvo sužaloti arba žuvo būdami neblaivūs (3 iš 7, arba 42,9 proc.). 2014 m. rezultatai yra geresni, o neblaivių procentas buvo tik 12,5 (1 iš 8).

	Metai	L	S	M	V	KdL	KdS	KdM	S+M	KdS+M	KdV
2.3.1.3. DSS privalomų darbuotojams vykdyti instrukcijų, taisyklių, reikalavimų pažeidimas	2012/13 vid	148	8(1)	3(1)	154	177	3,6	3,6	6(7)	7,2	183
	2014	185	5(2)	2(1)	192	218	5,7	2,3	7(7)	8,0	226
	Pokytis vnt. proc.	+37 +20,0	+2 +40,0	-1 -33,3	+33 17,2	+41 +18,8	+2,1 +36,8	-1,3 -36,1	+1 +14,3	+0,8 +10,0	+43 +19,0

Pastebėjimai:

1. Šios priežasčių grupės sunkių ir mirtinų NA dalis 2012/13 m. sudarė 23,9 proc. (11 iš 46) nuo visų statybos sektoriuje ir 26,8 proc. (11 iš 41) nuo visų šioje grupėje pagal visus sektorius. Atkreiptinas dėmesys,

2. Atsižvelgiant į tai, kad darbdavys ne tik organizuoja DSS prevencinių priemonių įgyvendinimą, bet taip pat privalo organizuoti ir jų laikymosi kontrolę, šią pažeidimų (2.3.1.3) grupę, iš esmės, galime analizuoti kontekste su (2.3.1.2) grupės duomenimis. Tokiu būdu galime konstatuoti, kad sunkių ir mirtinų NA lyginamasis svoris priežasčių grupėse (2.3.1.2) ir (2.3.1.3) vidutiniškai kasmet sudarė 30,4 proc. (14 iš 46) nuo visų statybos sektoriuje ir 18,2 proc. (14 iš 77) nuo visų šioje grupėje pagal visus sektorius.

	Metai	L	S	M	V	KdL	KdS	KdM	S+M	KdS+M	KdV
2.3.1.4. Darbo atlikimas nustatyta tvarka neapmokyto ir/ar neatestuoto DSS klausimais asmens	2012/13 vid	8	3(0)	1(0)	12	10	3,4	1,2	4(7)	4,6	15
	2014	7	0	3(0)	11	8	1,1	3,4	4(7)	4,5	15
	Pokytis vnt. proc.	-1 -12,5	-2 -66,7	+2 66,7	-1 -8,3	-2 -20,0	-2,3 -67,6	+1,0 +29,4	-1 -20,0	-0,1 -2,2	be pok.

Pastebėjimai:

1. Šios priežasčių grupės sunkių ir mirtinų NA lyginamasis svoris 2012/132 m. sudarė 8,5 proc. (4 iš 57) nuo visų statybos sektoriuje ir 40,0 proc. (4 iš 10) nuo visų NA šioje grupėje pagal visus sektorius. Atitinkami 2014 m. rodikliai yra: 11,2 proc. (4 iš 35) nuo visų statybose ir 66,7 proc. (4 iš 6) nuo visų NA šioje grupėje pagal visus sektorius;

2. Šioje priežasčių grupėje 2014 m., palyginus su 2012/13 metų laikotarpiu, neigiami pokyčiai pasireiškė mirtinų NA kategorijoje, nes jų skaičius padidėjo net 3 kartus (nuo 1 iki 3), o dažnumas – 29,4 proc. (nuo 1,2 iki 3,4) nors ir neviršijo sektoriaus vidurkio.

	Metai	L	S	M	V	KdL	KdS	KdM	S+M	KdS+M	KdV
2.3.1.5. Kolektyvinės apsaugos priemonės neįrengimas ir/ar netinkamų priemonių naudojimas	2012/13 vid	3	1(0)	1(1)	5	4	1,2	1,2	2(7)	2,4	6
	2014	0	1(0)	1(0)	2	0	1,1	1,1	2(7)	2,2	2
	Pokytis vnt. proc.	-3 x	be pok.	be pok.	-3 -60,0	-4 x	-0,1 -8,3	-0,1 -8,3	be pok.	-0,2 -8,3	-4 -66,7

Pastebėjimas:

1. Sunkūs ir mirtini NA šioje priežasčių grupėje vidutiniškai kasmet sudarė 4,3 proc. (2 iš 46) nuo visų statybose. Tuo tarpu, palyginus šiuos rodiklius (4,3 proc. ir 2 iš 46) su rodikliais, nurodytais skyriaus „2.2. NA pasiskirstymas ir tendencijos pagal pagrindinius veiksnius“ lentelės eilutėje „2.2.1. Žmogaus nukritimas iš aukščio, į gylį“ (34,8 proc. ir 16 iš 46), stebime tam tikrą priežastinio ryšio su veiksniais koliziją. Tuo tikslu būtų reikalinga papildoma kokybinė NA analizė pagal atitinkamą VDI metodiką.

	Metai	L	S	M	V	KdL	KdS	KdM	S+M	KdS+M	KdV
2.3.1.6. Darbuotojų (ne)aprūpinimas (ne)tinkamomis, nesinaudojimas išduotomis asmeninėmis apsaugos priemonėmis (AAP)	2012/13 vid	9	2(1)	0	11	10	2,4	0	2	2,4	13
	2014	11	0	0	11	12	0	0	0	0	12
	Pokytis vnt. proc.	+2 +18,2	-2 x	0 x	0 x	+2 +16,7	-2,4 x	0 x	-2 x	-2,4 x	-1 -7,7

Pastebėjimas:

1. Rodikliai, nurodyti eilutėse 2.3.1.5 ir 2.3.1.6 patvirina nuomonę, kad įmonėse kolektyvinės ir asmeninės apsaugos priemonės, kaip lemiančioms nelaimingus atsitikimus statybose, dėmesys turėtų būti atsakingesnis.

2.4. NA pasiskirstymas ir tendencijos pagal atitinkamas aplinkybes

	Metai	L	S	M	V	KdL	KdS	KdM	S+M	KdS+M	KdV
2.4.1. Įvykio vietoje nebuvo įrengtos (įrengtos netinkamos ar neveikė) kolektyvinės apsaugos priemonės	2012/13 vid	x	13	7	20	x	15,5	8,4	20	23,9	23,9
	2014	x	6	4	9	x	6,8	4,5	10	11,3	11,3
	Pokytis vnt. proc.	x	-7	-3	-11	x	-8,7	-3,9	-10	-12,6	-13,7
			-53,8	-42,9	-55,0		-56,1	-48,5	-50,0	-52,7	-57,3

Pastebėjimai:

1. NA aplinkybių šioje grupėje rodikliai 2014 m., palyginus su 2012/13 m., yra ženkliai geresni (nuo 42,9 proc. iki 56,1 proc.);
2. Šios priežasčių grupės sunkių ir mirtinų NA dalis per 3 metus sudarė 32,9 proc. (49 iš 149) nuo visų statybose ir 41,9 proc. (49 iš 117) nuo visų šioje grupėje pagal visus sektorius.

Darbuotojai krito nuo:

2.4.1.1. Pastato konstrukcijų (stogas ir jo elementai, kitos metalinės ir/ar medinės konstrukcijos)	2012/13 vid	x	6	5	11	x	7,2	6,0	11	13,2	13,2
	2014	x	6	3	9	x	6,8	3,4	9	10,2	10,2
	Pokytis vnt. proc.	x	b/p	-2	-2	x	-0,4	-2,6	-2	-3,0	-3,0
			-40,0	-22,2		-5,6	-43,3	-18,2	-22,7	-22,7	
2.4.1.2. Paaukštinimo priemonių (pastoliai, kopėčios, laiptai, lipynės, kitos paaukštinimo priemonės)	2012/13 vid	x	9	3	12	x	10,7	3,6	12	14,3	14,3
	2014	x	3	3	6	x	3,4	3,4	6	6,8	6,8
	Pokytis vnt. proc.	x	-6	b/p	-6	x	-7,3	-0,2	-6	-7,5	-7,5
			-66,7		-50,0		-68,2	-5,6	-50,0	-52,4	-52,4

Pastebėjimas:

1. 2014 m. nukritimų mažėjimo tendencijos stebimas tik paaukštinimo priemonių grupėje, kritimai nuo stogų liko 2012/13 metų lygyje;
2. Daugiau kaip pusė [53,7 proc. (29 iš 54)] per 3 metus iš nukritusių ir nukentėjusių (mirtinai ir sunkiai) darbuotojų, krito nuo stogo ar jo elementų ir tai sudaro 27,6 proc. (29 iš 105) nuo visų nukritusių pagal visas nukritimo aplinkybes visuose sektoriuose.

	Metai	L	S	M	V	KdL	KdS	KdM	S+M	KdS+M	KdV
2.4.2. Nukentėjusiems nebuvo išduotos, išduotos netinkamos, išduotos (bet jomis nebuvo naudojamos) asmeninės apsaugos priemonės (AAP)	2012/13 vid	x	10	2	12	X	11,9	2,4	12	14,3	14,3
	2014	x	2	1	3	x	2,3	1,1	3	3,4	3,4
	Pokytis vnt. proc.	x	-8	-1	-11	x	-6,6	-1,3	-9	-10,9	-10,9
			-80,0	-50,0	-91,7		-42,8	-54,2	-75,0	-76,2	-76,2

Pastebėjimas:

1. Šioje aplinkybių grupėje stebimi gana reikšmingi teigiami pokyčiai, rodiklių pagerėjimas 2014 m. buvo nuo 42,8 proc. iki 91,7 proc., o mirtinų NA dažnumas - 12,8 (nuo 14,8 iki 1,1) karto mažesnis, negu pagal visą statybos sektorių;
2. Per 3 metus nukentėjusių dėl AAP grupės pažeidimų sudarė 17,7 proc. (26 iš 149) nuo visų statybose ir 38,8 proc. (26 iš 67) pagal visus sektorius šioje grupėje.

2.5. Kitų DSS parametru, turėjusių poveikį nelaimingiems atsitikimams įvykti, analizė

2.5.1. Darbuotojo apmokymas (ir/ar instruktavimas) neatitiko (ar buvo neišsamus) profesijai, pareigoms pagal įvykio metu atliekamą darbą/veiklą	2012/13 vid	9	7	2	18	11	8,4	2,4	9	10,8	22
	2014	3	1	2	6	4	1,1	2,2	3	3,3	7
	Pokytis vnt. proc.	-6	-6	b/p	-13	-7	-7,3	-0,2	-6	-7,3	-15
		-66,7	-85,7		-72,2	-63,3	-86,9	-8,3	-66,7	-67,6	-68,2

Pastebėjimas: Šioje parametru grupėje stebimi gana reikšmingi teigiami 2014 m. pokyčiai pagal visus rodiklius. Trejų metų laikotarpyje šios grupės dalis sudarė 13,4 proc. (20 iš 149) sunkių ir mirtinų NA nuo visų statybose ir 25,3 proc. (20 iš 79) nuo visų pagal visus sektorius šioje grupėje.

	Metai	L	S	M	V	KdL	KdS	KdM	S+M	KdS+M	KdV
2.5.2. Sveikatos būklė neatitiko (ir/ar nebuvo tikrinta) įvykio metu atliekamam darbui	2012/13 vid	12	4	2	18	14	4,8	2,4	6	7,2	21
	2014	6	2	1	9	7	2,3	1,1	3	3,4	12
	Pokytis vnt. proc.	-6 -50,0	-2 -50,0	-1 -50,0	-9 -50,0	-7 -50,0	-2,5 -52,1	-1,3 -54,2	-3 -50,0	-3,8 -52,8	-9 -42,8

Pastebėjimai:

1. Šioje parametų grupėje taip pat stebimi gana reikšmingi teigiami pokyčiai 2014 m.pagal visus rodiklius vertinamus statybos sektoriuje;
2. Šios statybos sektoriaus grupės (apie nukentėjusių sveikatos būklę) dalis sudaro 17,6 proc. (45 iš 256) nuo visų šioje grupėje pagal visus sektorius, tarp jų: lengvų NA – 16,3 proc. (30 iš 184), sunkių – 20,7 proc. (11 iš 53), mirtinų – 21,1 proc. (4 iš 19).

2.5.3. NA pasiskirstymas pagal darbo stažą įmonėje iki 1 metų	2012/13 vid	190	25	10	225	227	29,9	11,9	35	41,8	267
	2014	188	13	8	209	214	14,8	9,1	21	23,9	233
	Pokytis vnt. proc.	-2 -1,1	-12 -48,0	-2 -20,0	-16 -7,1	-13 5,7	-15,1 -50,5	-2,8 -23,5	-14 -40,0	-17,9 -42,8	-34 -12,7

Pastebėjimai:

1. 2014 m. įvykę pokyčiai rodo teigiamas tendencijas gerinant darbuotojų pa(si)rengimą vykdyti įvairios paskirties statybinius darbus. Iš esmės, šios tendencijos koresponduojasi su rodiklių, pateikiamų šios lentelės 2.5.1 eilutėje;
2. Pažymėtina, kad per 3 metus pirmaisiais darbo metais įmonėse pagal visus ekonominės veiklos sektorius užfiksuota traumų: lengvų – 47,0 proc. darbuotojų (4083 iš 8681), sunkių – 53,5 proc. (207 iš 387), mirtinų – 51,2 proc. (83 iš 162), visų – 47,4 proc. (4373 iš 9230). Atitinkami rodikliai statybos sektoriuje yra: lengvi NA – 59,1 proc. (567 iš 959), sunkūs NA – 61,2 proc. (63 iš 103), mirtini – 58,9 proc. (27 iš 46), visų NA – 59,2 proc. (657 iš 1108), t.y. 11,8 punktais daugiau, negu pagal visus ekonominės veiklos sektorius. Kontekstas rodo, kad:
 - 2.1. statybos darbai yra pavojingesni ir todėl rizikos tikimybė patirti traumą yra didesnė;
 - 2.2. darbuotojams trūksta profesionalumo, taip pat pareiginės drausmės dirbant savarankiškai ir esant tik periodiniai priežiūrai;
 - 2.3. darbuotojų kaita yra intensyvesnė nei kituose sektoriuose.

**NELAIMINGŲ ATSTITIKIMŲ DARBE STATYBOS SEKTORIUJE
KONTEKSTO (2012/13 VIDURKIS – 2014 M.) SISTEMINĖS ANALIZĖS APIBENDRINIMO REZULTATAI**

NA faktorių grupės pavadinimas	NA įtakojančių atitinkamų faktorių (parinktų pagal statistiškai reikšmingiausius rodiklius (paryškinti) bei parametrus) dalis, priklausomai nuo visų NA darbe statybos sektoriuje				
Grupės Nr. ir pavadinimas	Nelaimingi atsitikimai pagal darbus:				
2.1.1. Statybos, remonto (įvairūs) ir susiję darbai	2012/13	[L55,5% (170 iš 306)];	[S 62,5% (25 iš 40) NB- 28,0 % (7 iš 25)];	[M 47,1% (8 iš 17) NB-37,5% (3 iš 8)];	[S+M 57,9% (33 iš 57) NB-30,3%(10 iš 33)]
	2014	[L53,3% (183 iš 343)];	[S 72,7% (16 iš 22) NB- 12,5% (2 iš 16)];	[M 61,5% (8 iš 13) NB-12,5% (1 iš 8)];	[S+M 68,6% (24 iš 35) NB-12,5% (3 iš 24)]
	3 metų	[L54,6% (523 iš 956)];	[S 64,1% (66 iš 103)NB-22,7 % (15 iš 66)];	[M 52,2% (24 iš 46)NB-37,5% (6 iš 24)];	[S+M 60,4% (90 iš 149)NB-23,3% (21 iš 90)]

Apibendrinimai: 1. Statybvietėse darbuotojai yra veikiami didelių pavojų, nes darbo sąlygos nuolat keičiasi, naudojamos įvairios statybinės mašinos, įrenginiai, mechanizmai, dirba įvairių profesijų įvairaus profesinio pasirengimo darbuotojai, darbo vieta gali būti nepatogi, nesaugi, veikiama nepalankių meteorologinių sąlygų, todėl tiek lengvi, tiek sunkūs ir mirtini NA, analizuojant juos pagal vieną būdingą bendrą požymį (Statybos, remonto (įvairūs) ir susiję darbai), **per trejus metus sudaro daugiau kaip pusę visų lengvų (54,6 proc.) bei sunkių ir mirtinų (60,4 proc.) NA darbe;**

2. Kitų darbų rūšių statistiniai duomenys nesudaro reikšmingesnių prielaidų išsamesniai analizei. Pvz., sandėliavimas – 2 mirtini (4,3 proc.), elektros įrenginių remontas – 3 mirtini (6,5 proc.) per trejus metus. Siek tiek daugiau mirtinai nukentėjusių (8, arba 17,4 proc.) užfiksuota valdant (vykstant) transporto priemonės (eismas), tačiau VDI galimybės čia ribotos;

Tendencijos: 1. Pozityvas - nuo 30,3 iki 12,5 proc. (t.y. nuo 10 iki 3 NA) 2014 m. mažiau sunkias ir mirtinas traumas patyrė neblaivūs darbuotojai;

2. Negatyvas - 2014 m. nuo 57,9 iki 68,6proc. padidėjo darbuotojų, patyrusių sunkias ir mirtinas traumas (tarp jų mirtinas nuo 47,1 iki 61,5 proc.).

Išvados: 1. Atsižvelgiant į tai, kad per 3 metus šioje darbų grupėje lengvų NA kiekis tenkantis vienam sunkiam ir mirtinam NA (10,6) yra 39,6 proc. didesnis, negu skaičiuojant nuo visų sunkių ir mirtinų NA pagal visą statybos sektorių (6,4), taip pat, kad didžiąją NA dažnumo dalį (58,1proc., Kds+m - 68,1) statybos sektoriuje sudaro sunkūs ir mirtini NA, konstatuotinas pavojingai aukštas vykdomų statybos (ir susijusių) darbų rizikingumas;

2. Siekiant eliminuoti riziką darbo vietose, darbų vadovai, darbų koordinatoriai ir svarbiausia - dirbantieji, turi griežtai laikytis teisės aktais nustatytų darbų saugos bei darbo drausmės reikalavimų, nes tik jų įgyvendinimas gali garantuoti sveikatą žalojančio poveikio eliminavimą. Darbdaviai privalo gerinti darbų vadovų bei darbuotojų kompetencinius įgūdžius, užtikrinti darbų koordinatorių veiklos principingumą.

Grupės Nr. ir pavadinimas	Nelaimingi atsitikimai pagal veiksnius:				
2.2.1..Žmogaus nukritimas iš aukščio, į gylį	2012/13	[L14,1% (43 iš 306)];	[S 42,5% (17 iš 40) NB- 41,2 % (7 iš 17)];	[M 29,4% (5 iš 17) NB-60,0% (3 iš 5)];	[S+M 38,6% (22 iš 57) NB-45,5%(10 iš 22)]
	2014	[L14,9% (51 iš 343)];	[S 27,3% (6 iš 22) NB- 16,7% (1 iš 6)];	[M 38,5% (5 iš 13) NB-20,0% (1 iš 5)];	[S+M 31,4% (11 iš 35) NB-18,2% (2 iš 11)]
	3 metų	[L14,4% (137 iš 956)];	[S 38,8% (40 iš 103)NB-35,9 % (14 iš 39)];	[M 32,6% (15 iš 46)NB-40,0% (4 iš 10)];	[S+M 36,2% (54 iš 149)NB-36,7% (18 iš 49)]
2.2.2. Krintančios ant darbuotojų medžiagos ir kiti daiktai	2012/13	[L18,0% (55 iš 306)];	[S 17,5% (7 iš 40) NB- 0,00 % (0 iš 7)];	[M 23,5% (4 iš 17) NB-25,0% (1 iš 4)];	[S+M 19,3% (11 iš 57) NB-9,1%(1 iš 11)]
	2014	[L18,4% (63 iš 343)];	[S 36,4% (8 iš 22) NB- 0,00% (0 iš 8)];	[M 30,8 % (4 iš 13) NB-0,00% (0 iš 4)];	[S+M 34,3% (12 iš 35) NB-0,00% (0 iš 12)]
	3 metų	[L18,1% (173 iš 956)];	[S 21,4% (22 iš 103)NB-0,00 % (0 iš 22)];	[M 26,1 (12 iš 46)NB-16,7% (2 iš 12)];	[S+M 22,8% (34 iš 149)NB-5,9% (2 iš 34)]
(2.2.1. + 2.2.2.)	2012/13	[L32,1% (98 iš 306)];	[S 60,0% (24 iš 40) NB- 29,2 % (7 iš 24)];	[M 52,9% (9 iš 17) NB-44,4% (4 iš 9)];	[S+M 57,9% (33 iš 57) NB-33,3%(11 iš 33)]
	2014	[L33,3% (114 iš 343)];	[S 63,6% (14 iš 22) NB- 12,5% (2 iš 16)];	[M 69,2% (9 iš 13) NB-11,1% (1 iš 9)];	[S+M 65,7% (23 iš 35) NB-12,5% (3 iš 24)]
	3 metų	[L32,5% (310 iš 956)];	[S 60,2% (62 iš 103)NB-22,7 % (15 iš 66)];	[M 58,7% (27 iš 46)NB-37,5% (6 iš 24)];	[S+M 60,1% (89 iš 149)NB-23,3% (21 iš 90)]

Apibendrinimai: 1. Pavojingiausias trejų metų laikotarpyje NA darbe fizinis veiksnys, iššaukiantis daugiausiai sunkių ir mirtinų NA statybvietėse, yra žmogaus nukritimas iš aukščio, į gylį – **36,2 proc. (54 iš 149)** nuo visų statybvietėse.. Prie tokių veiksnių taip pat priskirtini pavojai, susiję su ant darbuotojų nukrentančiais įvairiais daiktais (ruošiniai, medžiagos, virstantys mechanizmai, įrenginiai, jų poslinkis), taip pat statinių, jo dalių bei žemių griūtimis – **22,8 proc. (34 iš 149)**;

2. Bendrai paėmus - rizikos veiksniai, susiję su žmonių ir daiktų nukritimais ant žmonių, per 2012 – 2014 metus sudarė daugiau kaip pusę visų sunkių ir mirtinų NA statybvietėse – **60,1 proc. (89 iš 149)**;

3. Iš kitų rizikos veiksnių paminėtinas elektros srovės poveikis – 5 mirtini NA per 2012 - 2013 metus , taip pat griuvimo dėl slidumos ar kliuvinio pavojų – 4 mirtini NA (8,7 proc. nuo visų statybvietėse);

4. Analizės rezultatai rodo katastrofiškai aukštą tokio veiksnio, kaip alkoholis, įtaką: nelaimingi atsitikimai, kai darbuotojai 2012 – 2013 m. traumavosi nukritę iš aukščio būdami neblaivūs, sudarė beveik pusę sunkių ir mirtinų traumų statybvietėse – **45,5 proc. (10 iš 22)**, tarp jų mirtini - **60,0 proc. (3 iš 5!!!)**.

5. Dėl veiksnio, susijusio su nukritusiais ant darbuotojų įvairiais daiktais, sunkias ir mirtinas traumas patyria šiek tiek mažiau darbuotojų , negu dėl žmonių kritimų iš aukščio, į gylį (atitinkamai nuo **36,2 proc.** iki **22,8 proc.** ir nuo **54** iki, **34**, tačiau tai yra pakankamai reikšmingi dydžiai, nuliamentys beveik kas penkto sunkiai ar mirtinai sužaloto darbuotojo likimą statybvietėse;

Tendencijos: Pozityvas: 1. 2014 m. mažėjo sunkių ir mirtinų NA dėl žmonių kritimų iš aukščio, į gylį: nuo **38,6 proc. (22 iš 57)** 2012/13 m. iki **31,4 proc. (11 iš 35)**;

2. 2014 m. reikšmingai mažėjo sunkių NA dėl žmonių kritimų iš aukščio, į gylį: nuo **42,5 proc. (17 iš 40)** 2012/13 m. iki **27,3 proc. (6 iš 22)**, taip pat sunkiai ir mirtinai traumuoti darbuotojų – nuo **45,5 proc. (10 iš 22)** iki **18,2 proc. (2 iš 11)**;

3. Negatyvas – jeigu sunkių ir mirtinų NA dėl žmonių kritimo iš aukščio į gylį 2014 m. mažėjo (žiūr. šio skyrelio **1 ir 2** punktus), tai padidėjo, ir gana reikšmingai, NA dėl ant žmonių nukritusių daiktų: nuo **19,3 proc. (11 iš 57)** iki **34,3 proc. (12 iš 35)**;

Išvados: 1. Kritimai iš aukščio, į gylį, taip pat ant žmonių nukrentantys daiktai – pagrindiniai žūties darbo metu veiksniai, kurie yra sąlygojami statybvietėse esančių aukščių skirtumų, taip pat dirbant iškasose, duobėse, šachtose, tuneliuose, aukštyje, kai aukštyje laikomos medžiagos, ruošiniai ar mechanizmai ir pan. bei darbuotojai reikiamai neapsaugoti;

2. Darytina išvada, kad daugelis statybos proceso dalyvių net nesistengia griežčiau laikytis prevencinių saugos reikalavimų dirbant aukštyje ar apsaugant (apsisaugant) nuo krintančių daiktų, turinčių pavojingai reikšmingą poveikį darbuotojų sveikatai, pasireiškiantį akivaizdžiai didesne tikimybe būti traumuotiems sunkiai ir mirtinai.

3. Dauguma sunkių ir mirtinų NA, susijusių su kritimų veiksniais, įvyksta :

1. Atliekant darbus aukštyje nenaudojami kabamieji bei pastatomieji platforminiai įrenginiai ar mobilios darbinės kėlimo platformos priemonės, apsaugančios darbuotojus nuo kritimo;

2. Atliekant darbus aukštyje nenaudojami aptvarai arba apsauginiai tinklai, apsaugantys darbuotojus nuo kritimo;

3. Pastate neaptvertos liftų šachtos, angos perdengimuose ir sienose, kai yra kritimo iš aukščio pavojus;

4. Neįrengtos saugos priemonės užtikrinančios, kad nevirstų iškasos gruntas ir neprispaustų darbuotojų (neišlaikomas iškasos šlaitų statusas, nenaudojami klojiniai, ramsčiai, nepatikrintas jų patikimumas);

5. Darbuotojai statybvietėje neapsaugoti nuo krentančių daiktų (nenaudojami stogeliai, apsauginiai tinklai ir kt.);

6. Naudojami nesaugūs pastoliai;

7. Kopėčių atramos neapsaugotos nuo slydimo, pritvirtinant prie jų viršutinių ar apatinių galų nuslysti neleidžiantį įtaisą ar panaudojant kitus slydimą eliminuojančius būdus;)

8. Nenumatytos priemonės, kad darbuotojas, dirbdamas ant stogo ar kito paviršiaus, netyčia neužliptų ant trapios medžiagos ir neįlūžtų (nenuslystų);

9. Laikinam darbui aukštyje ar/ir užlipti į darbo vietas nesaugiai naudojamos nešiojamosios kopėčio;

10. Naudojami nestabilūs pastoliai, be to, jie nesumontuoti taip, kad skydai neslankiotų, kad tarp skydų ir vertikalių apsaugų nebūtų pavojingų plyšių;
11. Saugiam darbui užtikrinti nenaudojamos apsauginės sienelės, uždangos, stogo kopėčios,
12. Statybos darbų technologijos projekte (tais atvejais, kai toks projektas turi būti rengiamas) nenumatytos konkrečios priemonės, užtikrinančios DSS reikalavimų laikymąsi statinio statybos metu;
13. Darbuotojai nesupažindinti su leistinomis pastolių apkrovomis
14. Darbuotojai nesupažindinti su pastolių pastatymo, ardymo ir keitimo projektu;
15. Neapmokyti pastolius statantys, ardantys, remontuojantys, perstatantys darbuotojai
16. Darbuotojai statybvietyje nedėvi apsauginių šalmų;
17. Naudojamos atsitiktinės (savadarbės) paaukštinimo (be aptvėrimų) priemonės;
18. Nenaudojami saugos diržai;
19. Neuždengtos, nepritvirtintos, neatitvertos ar kitaip neapsaugotos nuo kritimo medžiagos, ruošiniai, įranga, įrankiai, atliekos, aštrūs daiktai ir pan.;
20. Statybvietyje niekur neaprupintos informacinėmis priemonėmis (alkoholio antireklamos tikslais) apie negatyvų alkoholio poveikį saugiam darbui užtikrinti.

Grupės Nr. ir pavadinimas	Nelaimingi atsitikimai pagal aplinkybes:	
2.4.1. Įvykio vietoje nebuvo įrengtos (įrengtos netinkamai, neveikė) kolektyvinės apsaugos priemonės bei darbuotojai neaprupinti, aprupinti netinkamomis arba nesinaudojo asmeninėmis apsaugos priemonėmis (AAP)	2012/13 2014	[S 57,5 proc. (23 iš 40)]; [M 52,9 proc. (9 iš 17)]; [S+M 56,1 proc. (32 iš 57)] [S 36,4 proc. (8 iš 22)]; [M 38,5 proc. (5 iš 13)]; [S+M 37,1 proc. (13 iš 35)]
	3 metų	[S 52,2 proc. (54 iš 103)]; [M 50,0 proc. (23 iš 46)]; [S+M 51,7 proc. (77 iš 149)]

Apibendrinimai: 1. NA veiksniai visada turi poveikį, arba gali sudaryti sąlygas ir nulemti aplinkybes, dėl kurių įvyksta nelaimingas atsitikimas. Aplinkybėse paprastai atsakoma į klausimus „kur“ (vietos aplinkybė), „kada“ (laiko aplinkybė), „kaip“ (būdo aplinkybė), „kiek“ (skaičiaus aplinkybė), „koku tikslu“ (tikslų aplinkybė), „kodėl“ (priežasties aplinkybė)... ir pan.;

2. Trejų metų laikotarpyje didžioji dalis 51,7 proc. (77 iš 149) sunkių ir mirtinų NA statybose įvyko nukritus nuo (vardinimas pavojų mažėjimo tvarka): pastolių, stogo, pastato elementų ir konstrukcijų, kopėčių, paaukštinimo priemonių, transporto priemonių, lipynių, laiptų, metalinių ir medinių konstrukcijų. Pagal nukritimo aukštį – nuo 1 iki 2 m. (15 sunkių ir mirtinų), nuo 2 iki 3 m. - (11), nuo 5 iki 6 m. - (11), nuo 4 iki 5 m. - (10), nuo 3 iki 4 m. - (7), nuo 8 iki 9 m. - (4), iki 1 m. - (3);

Tendencijos: Pozityvas – dėl šioje grupėje įvardintų aplinkybių 2014 m. pasiektas reikšmingas sunkių ir mirtinų NA sumažėjimas: sunkių - nuo 57,5 proc. (23 iš 40) iki 36,4 proc. (8 iš 22), mirtinų - nuo 52,9 proc. (9 iš 17) iki 38,5 proc. (5 iš 13);

2.5.3. NA pasiskirstymas pagal darbuotojų stažą įmonėje - iki 1 metų	2012/13 2014	[S 62,5 proc. (25 iš 40)]; [M 58,8 proc. (10 iš 17)]; [S+M 61,4 proc. (35 iš 57)] [S 59,1 proc. (13 iš 22)]; [M 61,5 proc. (8 iš 13)]; [S+M 60,0 proc. (21 iš 35)]
	3 metų	[S 61,2 proc. (63 iš 103)]; [M 60,9 proc. (28 iš 46)]; [S+M 61,1 proc. (91 iš 149)]

Apibendrinimas: 1. Per 3 metus statybvietyje mirtinas traumas patyrė 28 (60,9 proc. nuo visų mirtinų statybose) darbuotojai, kurių darbo stažas įmonėje neviršijo vienerių metų. Dar 63 (61,2 proc.) darbuotojai patyrė sunkias pasekmes;

Tendencija: Pokyčiai tarp 2012/13 ir 2014 m. yra nereikšmingi, todėl ir traumatizmas lygis šioje grupėje kasmet išlieka aukštas;

Išvada: Paprastai konstatuojama, kad tokie darbuotojai stokoja patirties, įvairių kompetencijų. Su tuo galima ir sutikti, tačiau tik dalinai, - nereikia pamiršti, kad darbuotojas, atėjęs į naują kolektyvą turi adaptuotis, pritaipyti, jis gali jausti psichologinį diskomfortą. Deja, įmonėse, ypač mažose ir vidutinio dydžio, reikia manyti, žmogiškajam faktoriui dėmesys praktiškai neskiriamas. Tai patvirtina, pvz., kad ir neblaivių darbuotojų traumos statybvietyje.

2.5.1. Darbuotojo apmokymas (ir/ar instruktavimas) neatitiko (ar buvo neišsamus) profesijai, pareigoms pagal įvykio metu atliekamą darbą/veiklą	2012/13 2014	[S 57,5 proc. (23 iš 40)]; [M 52,9 proc. (9 iš 17)]; [S+M 56,1 proc. (32 iš 57)] [S 36,4 proc. (8 iš 22)]; [M 38,5 proc. (5 iš 13)]; [S+M 37,1 proc. (13 iš 35)]
	3 metų	[S 52,2 proc. (54 iš 103)]; [M 50,0 proc. (23 iš 46)]; [S+M 51,7 proc. (77 iš 149)]

Apibendrinimas: 1. Trejų metų laikotarpio rodikliai rodo, kad dėl nepakankamo darbuotojų apmokymo ir/ar instruktavimo rizikos daugiau kaip pusė darbuotojų (51,7 proc., 77 iš 149) patiria sunkias ir mirtinas traumas;

Tendencija: Pozityvas – 2014 m. rodikliai yra gana reikšmingai geresni (apie 20 punktu), nei 2012/13 m.;

Išvada: Palyginus 2012/13 m. eilutės (NA pasiskirstymas pagal darbuotojų stažą įmonėje - iki 1 metų) procentinius rodiklius su eilutės (Darbuotojo apmokymas (ir/ar instruktavimas) neatitiko (ar buvo neišsamus) profesijai, pareigoms pagal įvykio metu atliekamą darbą/veiklą) rodikliais, nežvelgiame reikšmingesnių skirtumų.

Grupės Nr. ir pavadinimas	Nelaimingi atsitikimai pagal priežastis:	
2.3.1. Darbų organizavimas, jų vykdymas nesilaikant DSS nustatytais teisės aktais įteisintų reikalavimų	2012/13 2014	[L55,5% (170 iš 306); [S 62,5% (25 iš 40) NB- 28,0 % (7 iš 25)]; [M 47,1% (8 iš 17) NB-37,5% (3 iš 8)]; [S+M 66,0% (33 iš 57) NB-30,3%(10 iš 33)] [L53,3% (183 iš 343); [S 72,7% (16 iš 22) NB- 12,5% (2 iš 16)]; [M 61,5% (8 iš 13) NB-12,5% (1 iš 8)]; [S+M 68,6% (24 iš 35) NB-12,5% (3 iš 24)]
	3 metų	L54,6% (523 iš 956); [S 64,1% (66 iš 103)NB-22,7 % (15 iš 66)]; [M 52,2% (24 iš 46)NB-37,5% (6 iš 24)]; [S+M 60,4% (90 iš 149)NB-23,3% (21 iš 90)]
Iš jų – nustatyta tvarka neapmokyto ir/ar neatestuoto asmens	2012/13 2014	[L 2,6% (8 iš 306); [S 7,5% (3 iš 40)NB- 0 % (0 iš 25)]; [M 5,9% (1 iš 17) NB-0% (0 iš 8)]; [S+M 14,8% (4 iš 57) NB-0%(0 iš 33)] [L 2,0% (7 iš 343); [S 0 % (0 iš 22)NB-0 % (0 iš 16)]; [M 23,1 % (3 iš 13) NB-0% (0 iš 8)]; [S+M 8,6 % (3 iš 35)NB-0 % (0 iš 24)]
	3 metų	L2,4% (23 iš 956); [S 5,8% (6 iš 103)NB-0 % (0 iš 66)]; [M 10,9 % (5 iš 46)NB-0% (0 iš 24)]; [S+M 7,4% (11 iš 149) NB-0% (0 iš 90)]

Apibendrinimai: 1. Remiantis ES šaltiniais organizacinės priežastys sudaro iki 80 proc. visų nelaimingų atsitikimų statybos sektoriuje. Lietuvoje aukščiausias procentas yra 72,7 proc. (16 iš 22), kuris buvo užfiksuotas 2014 metais;

2. Pagrindiniai organizacinių priežasčių segmentai yra:

2.1. Netinkamas pavojingų darbų organizavimas, vykdymas, darbo vietos įrengimas;

2.2. DSS darbe vidinės kontrolės įmonėje nepakankamumas;

2.3. DSS privalomų darbuotojams vykdyti instrukcijų, taisyklių, reikalavimų pažeidimas;

2.4. Darbo atlikimas nustatyta tvarka neapmokyto ir/ar neatestuoto DSS klausimais asmens;

2.5. Kolektyvinės apsaugos priemonės neįrengimas ir/ar netinkamų priemonių naudojimas;

2.6. Darbuotojų (ne)aprupinimas (ne)tinkamomis, nesinaudojimas išduotomis asmeninėmis apsaugos priemonėmis (AAP);

Tendencijos: Pozityvas – 2014 m. reikšmingai nuo NB-30,3% (10 iš 33) iki NB-12,5% (3 iš 24) sumažėjo NA, kurių metu sunkias ir mirtinas traumas patyrė neblaivūs darbuotojai;

Negatyvas – 2014 m. nuo 66,0% (33 iš 57) iki 68,6% (24 iš 35) padidėjo NA dėl pažeidimų, susijusių su DSS organizacinio pobūdžio segmentais;

Išvada: 1. Šio skyriaus analizės duomenys pagrindžia atsainų darbdavių požiūrį vertinant DSS organizacinių priemonių, kaip dominuojančių priežasčių dėl nelaimingų atsitikimų, riziką darbo vietose.

2. Trijų segmentų (A - Darbuotojų apmokymas (ir/ar instruktavimas) neatitiko (ar buvo neišsamus) profesijai, pareigoms pagal įvykio metu atliekamą darbą/veiklą; B - Nustatyta tvarka neapmokyto ir/ar neatestuoto, neinstrukuoto asmens; C - NA pasiskirstymas pagal darbuotojų stažą įmonėje - iki 1 metų), su kvalifikacija (profesine kompetencija), suderinamumo aspektai:

2.1. Analizės duomenys pagal kiekvieną segmentą per trejus metus:

2.1.1. pagal segmentą **A** - [S+M **51,7 proc. (77 iš 149)**] - iš aplinkybių;

2.1.2. pagal segmentą **B** - [S+M **7,40 proc. (11 iš 149)**] – iš priešasčių;

2.1.3. pagal segmentą **C** - [S+M **61,1 proc. (91 iš 149)**] - iš kitų susijusių duomenų;

Išvada: 1. Trūkstant žinių, patirties bei esant dideliam darbo krūviui galima klaidų rizika kaip papildomas pavojaus šaltinis, turintis įtaką nelaimingiems atsitikimams įvykti;

2. Darbo inspektoriams reikėtų kruopščiau, tiriant NA, vertinti nepakankamų mokymų ir instruktavimų įtaką, nustatant NA priežastis bei jų priežastinius ryšius.

**Nelaimingų atsitikimų darbe statybos sektoriuje konteksto (2012 – 2014 m.)
sisteminės analizės rezultatai**

SANTRAUKA, IŠVADOS, PASIŪLYMAI

1. Pastarųjų 3 metų (2012 – 2014) vidutinis mirtinų nelaimingų atsitikimų **dažnumas statybos sektoriuje viršija šalies vidurkį 3,4 karto**. Analizės rezultatai nekelia abejonių, kad Lietuvos statybos sektoriaus, kaip vieno iš pačių pavojingiausių darbų saugos srityje, darbdaviai nepilnai pasinaudoja suteiktomis teisėmis įgyvendinant būtinas darbų organizavimo priemones **dėl pavoju statybvietėse pašalinimo iki darbų pradžios**. Darbuotojai, savo ruožtu, nesilaiko saugos reikalavimų numatytų pagal technologinius aprašymus, taisykles ir instrukcijas, pažeidinėja darbo drausmę ir moralės principus, ko pasekoje **beveik kas antras (40 proc.) šalyje sunkiai ir mirtinai traumotas darbuotojas buvo statybininkas**. Sukurtos darbuotojų saugos ir sveikatos vidaus kontrolės procedūros yra nepakankamos.

2. Kita vertus, darbinė aplinka kolektyvuose nėra pakankamai palanki našiam ir saugiam darbui užtikrinti: darbuotojai nėra gerai apmokyti, jie neturi pakankamai laiko užduotims įgyvendinti ir įvykdyti, o susidarius dideliems darbo krūviams nesudarytos galimybės papildomų išteklių pasitelkimui.

3. Statybose neužtikrinamas sisteminis rizikos vertinimas, todėl **nevaldoma rizika kritimams išvengti** (kolektyvinių apsaugos priemonių trūkumas, tvirtinimo klaidos, netinkamų kopėčių, lipynių, kitų paaukštinimo priemonių suprojektavimas ir naudojimas, pastolių surinkimas – išrinkimas ir t.t.), **teisingam darbų vykdymui organizuoti, alkoholio prieinamumui ir vartojimui užkirsti**.

4. Siekiant saugesnių darbo vietų statybvietėse:

4.1. tobulinti darbuotojų tikslinį mokymą (ypatingai dirbančių įmonėje pirmus metus), parengiant sistemą, užtikrinančią reikiamą darbuotojo pasirengimą darbuotojų saugos ir sveikatos srityje nuo pat pirmos darbo dienos įmonėje;

4.2. organizuoti statybų vidurinėsios grandies specialistų tikslinius mokymus, pritraukiant tam tikslui ES fondų lėšas;

4.3. tobulinti socialinę draudimo nuo nelaimingų atsitikimų ir profesinių ligų sistemą, skatinančią darbdavius mažinti nelaimingus atsitikimus darbe, taip pat investuoti į darbo sąlygų gerinimo priemones;

4.4. kartu su darbdavius atstovaujančių organizacijų specialistais aptarti profesinės rizikos vertinimo sistemos tobulinimą, pagrįstą:

4.4.1. procedūrų **klasterizavimo** (pagal **veiksnius, aplinkybes, priežastis**) duomenimis;

4.4.2. dominuojančių *segmentų* (pvz., **veiksniai**: kritimai, žmogaus griuvimai dėl slidumo, kt.; **priežastys**: netinkamas darbų organizavimas, DSS vidinės kontrolės nepakankamumas, DSS privalomų darbuotojams vykdyti instrukcijų, taisyklių, kitų reikalavimų pažeidimas, kt.; **aplinkybės**: įvykio vietoje nebuvo įrengtos, buvo įrengtos, bet neatitiko reikalavimų ir pan.) duomenimis;

4.5. kartu su darbdavius atstovaujančių organizacijų specialistais aptarti tiriamojo darbo „DSS naudos ir sąnaudų statybos įmonėms poreikio tyrimas“.

VDI Nelaimingų atsitikimų ir profesinių ligų
skyriaus vyriausiasis specialistas
Vilnius, 2015 m. gegužės 7 d.

Mindaugas Pluktas